

några uttömmande svar. Furet uttrycker sig närmast i aforismer, dessutom i en rad ämnen utöver dem som står i centrum med *Slutet på en illusion*. Vilket intresse har då dessa antydningar och utkast till historiska förklaringar? Och vilket intresse har ett samtal som ägde rum för tjugo år sedan? På den första frågan är svaret nog att *Lies, Passions & Illusions* leder läsaren vidare till de inspirationskällor som Furet diskuterar – Arendt, Tocqueville och Nolte framför allt – liksom till hans egen *Slutet på en illusion*. Den lilla boken står i positiv bemärkelse inte på egna ben.

På den andra frågan skulle ett svar kunna vara att frågorna som Furet diskuterar snarast har blivit mer brännande sedan 1990-talet i takt med att den liberala demokratin har kommit att ifrågasättas allt mer – till förmån för nya lögner och illusioner. Fascism har också blivit ett allt vanligare, och samtidigt allt mindre omsorgsfullt brukat, kampbegrepp. Samtidigt har den kollektiva glömskan i fråga om kommunismen, den glömska som föranledde Furet att skriva *Slutet på en illusion*, har dessutom om något tilltagit. ”Snart kommer ingen att veta vad kommunismen var”, säger Furet (Furet 2014: 76). Värdet av att minnet hålls levande eller återuppväcks, och av att reflektionen över orsaker och drivkrafter fortsätter, är uppenbart.

LITTERATURFÖRTECKNING

Furet, François och Nolte, Ernst, 1998. *”Feindliche Nähe”. Kommunismus und Faschismus im 20. Jahrhundert*. Ein Briefwechsel. Övers. Klaus Jöken och Konrad Dietzfelbinger. München: Herbig.

Furet, François, 2014. *Lies, Passions & Illusions: The Democratic Imagination in the Twentieth Century*. Red. Christophe Prochasson, övers. Deborah Furet. Chicago and London: The University of Chicago Press.

Furet, François, 2011. *Slutet på en illusion*. Övers. Per Magnus Kjellström. Stockholm: Atlantis.

Daniel Braw är politisk redaktör på Barometern-OT och fil. dr i historia.
E-post: daniel.braw@gmail.com

Taghizadeh, Jonas Larsson, 2016. *Power from below? The Impact of Protests and Lobbying on school Closures in Sweden*. Uppsala: Acta Universitatis Upsaliensis

Anmälan av Peter Esaiasson

Jonas Larsson Taghizadeh har skrivit en intressant avhandling om medborgerliga protester mot skolnedläggningar. Ämnet är förstås bredare än vad titeln antyder och värdigt både denna och ytterligare studier.

Låt oss börja med anatomin: Avhandlingen består av en kappa och tre ensamförfattade uppsatser. Vid disputationen var två av uppsatserna publicerade, i *Scandinavian Political Studies* (Studie 1) respektive *Interest Groups and Advocacy* (Studie 2). Sammantaget rör det sig om en nätt och tematiskt sammanhållen bok på inalles 150 sidor.

Den övergripande forskningsfrågan är om protestaktioner påverkar föreslagna skolnedläggningar och hur det i så fall går till. Mer precist frågar Taghizadeh:

1. Om politikerna/beslutsfattarna tar hänsyn till berördas protester efter det att förvaltningen lagt fram förslag om att stänga en skola. (Svar ja, ibland).
2. Om det är effektivare att argumentera i sak än att manifesteras. (Svar ja).
3. Om det spelar någon roll vilka som protesterar (Svar ja, åtminstone ibland).

Bokens kumulativa ambition är att knyta an till och ihop tre forskningslitteraturer: *Interest group research* (betydelsen av ”information-lobbying”); *social movement research* (”informella protestgrupper”); och *party behavior research* (beslutsfattarnas motiv, ”vote seeking” eller ”policy seeking”).

Empiriskt studeras 339 förslag till skolnedläggningar i landets 29 befolkningsrikaste kommuner. Med en stor och systematisk arbetsinsats har Taghizadeh samlat

in information om huruvida de 339 föreslagna skolnedläggningarna framkallat protester (med detta menas manifestationer eller ”protests”, och presentation av sakinformation eller ”lobbying”); om utfallet av processen (läggs skolan ned eller inte); om egenskaper hos de protesterande grupperna (på valdistriktsnivå); samt om egenskaper hos kommunkontexten (bland annat politiska församlingen). Därutöver har Taghizadeh genomfört ett mindre antal semistrukturerade intervjuer med politiker och tjänstemän i berörda kommuner.

På basis av sitt datamaterial gör Taghizadeh tre återkopplingar till ”sina” forskningslitteraturer. Interest group-forskarna får veta att partiernas motiv är viktiga och bör uppmärksammas mer än idag; Social movement-forskarna får veta att informella protestgrupper kan använda sig av information och att det är effektivt; och party behavior-forskarna får veta att protestaktiviteter påverkar partiernas relation till väljarna.

Därutöver gör Taghizadeh ytterligare observationer som är direkt kopplade till medborgerliga protestaktiviteter. Det är överraskande enkelt för informella grupper att påverka lokala politiska beslut; aktivister som vill påverka bör använda sig av information till beslutsfattarna (enbart protester är mindre effektivt); och det finns en betydande grad av ojämlikhet i systemet där resursstarka grupper kan påverka mer ikraft av sin förmåga att ta fram relevant beslutsinformation.

Taghizadeh har mycket att säga om ett påtagligt inslag i dagens representativa demokratier. Den kritiska granskningen som följer skall läsas som välvilliga påpekanden till ett gott genomfört arbete.

TYP AV FALL – TILL VILKET FENOMEN VILL AVHANDLINGEN GENERALISERA?

Får jag påminna om King, Keohane och Verbas formulering från *Designing Social Inquiry*: ”The class of events about which meaningfully generalizations can be made.” Frågan är alltid teoretiskt betydelsefull och märkvärdigt svår att besvara.

Taghizadeh talar i boken på olika abstraktionsgrader. Den mest generella formuleringen gäller ”the political impact of advocacy groups on public policy.” Det preciseras senare till ”neddragningar i välfärdsstaten” och så småningom till ”betydelse för förslag på stängningar av enskilda skolor”. Min sammantagna förståelse är att Taghizadeh vill uttala sig om välfärdsstatsbeslut i allmänhet och olika slags lokaliseringsbeslut i synnerhet. Med denna förståelse är avhandlingen i första hand relevant för forskningen om sociala rörelser.

Det är en fullt rimlig ambition och en god sådan. Men det må vara tillåtet att peka på ett alternativt sätt att formulera forskningsproblemet: Den demokratiska statens makt att bestämma i gemensamma angelägenheter. (Det Jane Mansbridge har kallat ”contestedly legitimate coercion”.) Med denna utgångspunkt ställer forskaren frågor om hur anständigt staten hanterar sin tvångsmakt; hur medborgarna reagerar när staten är på väg att använda sin tvångsmakt (protest/acceptans; information/manifestation); och hur staten reagerar på medborgarnas reaktion (policy feedback; democratic responsiveness). Dessa för demokratin så centrala frågor låter sig utmärkt väl studeras med Taghizadehs datamaterial. Därmed sagt att avhandlingen mycket väl hade kunnat ges en annan och möjlig bredare teoretisk vinkling.

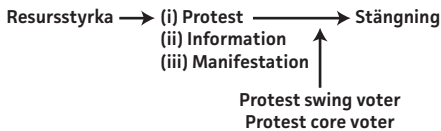
VAL AV LANDKONTEXT – SVERIGE

Valet mottiveras med att Sverige är ”particularly interesting”. Och den viktigaste anledningen till det är att den absoluta merparten av tidigare forskning gäller USA och, i någon mån, EU. Argumentationen är inte helt övertygande. I metodlitteraturen brukar man tala om sex logiker för val av kontext: typiskt; avvikande; fördelaktigt; ofördelaktigt; intressant i sig; och praktiskt. Avhandlingen hade vunnit på ett mer utvecklat resonemang om vilken eller vilka av dessa logiker som varit styrande (eller om det finns någon annan).

På några ställen, exempelvis i delstudie 1, talas om att Sverige är ett typiskt exempel på stark korporatism. Jag har svårt köpa det resonemanget. Det syftar på nationell nivå. På lokal nivå, som i det här fallet, har fackföreningarna sannolikt enbart lite inflytande över eventuella skolnedläggningar.

MODELLEN

Avhandlingen är som nämnts tematiskt väl sammanhållen. Taghizadeh presenterar ingen formell modell, men jag tror och hoppas att figuren nedan är en rättvisande sammanfattning av hur han har tänkt:

Det är alls ingen orimlig modell, men som alltid med observationsstudier riskerar man att missa viktiga faktorer. Här en lista över tre grupper av "omitted variables" som hade kunnat inkluderas eller åtminstone ha diskuterats mer energiskt:

1. Demokratisk kvalitet på förslaget: Har förslaget majoritetsstöd bland kommuninvånarna? Finns ett mandat från det senaste kommunvalet? Har förslaget föregåt av en rimligt rättvis beslutsprocedur? Och har protesterna stöd av majoriteten av skolans föräldrar?
2. Epistemisk kvalitet på förslaget: Är den aktuella skolan kanske dåligt fungerande? Finns det andra skolalternativ i närheten? Och är förslaget föranlett av att konkurrerande friskolor har lockat elever?
3. Aktörernas psykologi: Är beslutsfattarna utsatta för kritik bland vänner och bekanta? Hur allvarlig är kritiken från föräldrarna; kanske finns det en förväntan på att en bra förälder skall protestera mot att barnets skola skall stängas?

4. Egenintresse: Är protesterna ett utslag för NIMBY-fenomenet? Har politikerna och/eller ansvariga tjänstemän egna kopplingar till skolan?

DATA/MATERIAL

Taghizadeh har fokuserat på de 29 befolkningstätaste kommunerna. Beslutet motiveras med en ambition att generalisera till större städer i andra länder; med att det i stora kommuner finns variation inom kommunerna; och att det med stora kommuner är åtminstone delvis möjligt att kontrollera för effekten av allmänna opinionen.

Inget av dessa argument är helt övertygande: Varför är det viktigare att generalisera till större städer än till landsbygdskommuner? Varför kan man inte istället utnyttja variationen mellan kommunerna? Och med det givna designet är det mer korrekt att säga att Taghizadeh håller opinionstrycket konstant på en låg nivå än att han kontrollerar för opinionstrycket (nedläggningarna är överlag lite uppmärksammade i den offentliga debatten i kommunerna som helhet).

Med ledning av information som presenteras i avhandlingen kan vi diskutera representativiteten för avhandlingens urval. Under perioden 1991–2009 förekom i landet som helhet 1300 fall av föreslagna skolnedläggningar. Av dessa stängdes skolan i 800 fall (65 procent) och det förekom protester i drygt hälften av fallen. I Taghizadehs urval för perioden 2002–2010 förekom 339 förslag på skolnedläggningar, varav 60 procent protesterades och drygt 50 procent ledde fram till att skolan stängdes. Alltså: avhandlingens urval innehåller relativt sett fler protester och färre nedläggningar. Denna skillnad hade kunnat diskuteras mer utförligt.

En otydlighet i diskussionen gäller innebörden av "rural", som är en viktig faktor i analyserna. Uppenbarligen kan det betyda olika saker i en av de 29 största kommunerna och i en av de 261 återstående mindre kommunerna. På denna punkt hade det varit önskvärt med större klarhet. Parentetiskt

men illustrativt är att skolprotesten som pryder omslaget ligger i en kommun (Ronneby) som inte ingår i urvalet.

Vad gäller kodningen av kontextegenskaper övertygar analysen. Det är en grannlaga uppgift och eftersom data är på kontextuell nivå finns alltid en risk att felskatta föräldrarnas egenskaper. Man kan fundera på om det hade varit bättre att använda absolut och inte relativ överensstämmelse, och om det inte hade varit lämplig att koda uppgifter om utbildning på både distriktsnivå och kommunnivå, men det får betraktas som marginella kommentarer.

DESIGN

Den förmodligen viktigaste design-frågan – den tangerar diskussionen om modellspecifikation – är om tjänstemännen väljer skolor på ett systematiskt sätt som kan snedvrída resultaten. Är det till exempel så att tjänstemännen är mest benägna att föreslå nedläggningar i resurssvaga områden? Taghizadeh diskuterar frågan, men går inte i närkamp empiriskt. Det är synd, eftersom det hade varit möjligt att modellera sådana tendenser utifrån det givna datamaterialet. En survival-analys utifrån samtliga skolor i de 29 kommunerna hade varit ett bra steg på vägen.

STUDIE 1

Tesen i Studie 1 är att det sker en anpassning till swing-voters respektive core-voters för att undvika elektoral bestraffning. Taghizadeh finner tydligt stöd för swing voter-hypotesen (protesterna är mer effektiva i distrikt med stor volatilitet) och visst belägg för core voter-hypotesen, men enbart för Centerpartiets väljare.

Studien är väl genomförd och övertygar när det gäller swing-voters. Jag undrar dock över hur väl de teoretiska utgångspunkterna stämmer med studie 2, där det påstås att "Elected officials are not likely to be threatened by protest actions in the case of school closures" (s. 109). Här hade det varit önskvärt med en konsistenscheck.

Slutsatsen om att just Centerpartiet skulle vara extra känsliga för protester bland kärnväljare ger också ett ad hoc-mässigt intryck. Det ges inga riktigt goda teoretiska argument, i synnerhet inte som Centerpartiet faktiskt är svagare än sitt riksgenomsnitt i 27 av de 29 kommunerna i urvalet och därför inte behöver utstå pressen från en stark organisation.

STUDIE 2

Tesen i studie 2 är att information är den effektivaste protesttypen. Det är en intressant idé som är intuitivt rimlig och som också får empiriskt stöd. Det handlar om att protesterande föräldrar ger ny information till beslutsfattarna om sådant som dolda kostnader, alternativa besparingsåtgärder och andra åtgärder som kan vidtas.

Min viktigaste anmärkning gäller förståelsen av utbildningens roll i sammanhanget. Det skulle ge en ökad teoretisk förståelse om utbildning och information hade introducerats sekventiellt i analyserna för att se om utbildningens effekter, som förmodas, medieras av informationen. Vid en fördjupad empirisk analys som Taghizadeh genomfört visar det sig förvånande nog att informationen inte medierar utbildningseffekten. Det öppnar för att mer omdelbart resursbaserade mekanismer varit i spel och lämnar också frågetecken för resultaten i studie 3.

STUDIE 3

Enkelt uttryckt är tesen i studie 3 att resursstarka protestgrupper är bättre på att ta fram sakinformation till beslutsfattarna än vad resurssvaga protestgrupper är. Det är ännu en viktig fråga för vår förståelse av ojämlikheter i det representativa beslutsfattandet och mycket riktigt finner Taghizadeh stöd för de förväntade skillnaderna.

Min anmärkning här, förutom konsistensen med studie 2, är om det är rimligt att tala om ett "puzzle" i sammanhanget. Snarare är resultatet det förväntade och raka motsatsen till ett puzzle. Det man kan fundera på är om det är rimligt att förvänta sig stora skillnader

också i absolut förmåga och inte bara i relativ förmåga? På en mer detaljerad nivå kan man också undra om inkomst är en oberoende specifik resurs som följer med utbildningen utöver de färdigheter som förknippas med högre utbildning. Man kan också undra om högersursprotesterande kanske har en större tilltro till argumentens primat och enbart av det skälet är mer benägna att anstränga sig mer med att ta fram kompletterande information.

SAMMANFATTANDE OMDÖME

Av allt detta följer att Taghizadeh har skrivit en intressant och väl genomarbetad avhandling om ett komplicerat ämne. Han visar god beläsenhet inom de ramar han själv satt upp för studien, han för rimliga resonemang om de begränsningar som gives av datamaterialet, och han presenterar intressanta och viktiga resultat. Visst finns på några punkter utrymme för större grepp och utblickar, men på det hela taget är avhandlingen skickligt hopkommen. Som fakultetsopponent ber jag att få gratulera till en fin prestation.

Peter Esaiasson är professor i statsvetenskap vid Göteborgs universitet.
E-post: peter.esaiasson@pol.gu.se

Abdelzadeh, Ali, 2014. *Transcending Dichotomies: The Many Faces of Youth Dissatisfaction in Democracy*. Örebro: Örebro University.

Anmälan av Magnus Hagevi

Som inbjuden fakultetsopponent har jag haft nöjet att under disputationen föra ett intressant samtal med Ali Abdelzadehs angående hans sammanläggningsavhandling *Transcending Dichotomies: The Many Faces of Youth Dissatisfaction in Democracy*. I det följande sammanfattas avhandlingens kapp och dess fyra artiklar varefter några centrala punkter diskuteras kritiskt utifrån några av de frågor som jag ställde under disputationen.

SAMMANFATTNING

Avhandlingen handlar om ungdomars politiska missnöje, vilket Abdelzadeh definierar som olika typer av negativa orienteringar till olika aspekter i det politiska systemet, en subjektiv känsla av maktlöshet och känslor av främlingskap inför den politiska gemenskapen. Abdelzadeh menar att tidigare forskning om ungdomars politiska roll delats upp i två motsatta riktningar. För det första finns det en forskningsinriktning som är negativ och ser på ungdomen med förtvivlan i blick: politiskt ointresserade, oengagerade, missnöjda, desillusionerade. Mot detta står en forskningsinriktning med en positiv beskrivning av vad ungdomar och deras politiska missnöje tillför politiken. Ungdomar ses som en politisk kraft som förnyar en fungerande demokrati. Abdelzadeh hävdar att denna forskning därmed grävt och hamnat i två motsatta diken. Istället vill han ge en mer balanserad beskrivning av ungdomars roll i politiken. Det politiska missnöjet kan vara såväl positivt som negativt för en fungerande demokrati. Abdelzadeh vill ge en mer balanserad beskrivning av ungdomars politiska missnöje då missnöje kan vara såväl positivt som negativt för en fungerande demokrati. Det forskningsproblem som avhandlingen avser att åtgärda är bristen på balanserade analyser av ungdomars politiska missnöje samt dess positiva och negativa inverkan för en fungerande demokrati. Abdelzadeh anger avhandlingens syfte till att öka den teoretiska och empiriska förståelsen av unga människors politiska missnöje och förklara dess roll i en fungerande demokrati. Genom att besvara tre specificerade frågeställningar avses syftet bli uppfyllt.

1. Vilka är det politiska missnöjets underliggande dimensioner bland unga människor? (Frågeställningen besvaras i Studie I.)
2. Vilka är de demokratiska egenskaperna inom olika grupper av missnöjda ungdomar? (Frågeställningen besvaras i Studie II.)